Ех, те деведесете...

Пише: Слободан Антонић
среда, 15 април 2009 16:40

Пред прошлогодишње изборе коалиција "За европску Србију" давала је све од себе како би нас убедила да се без њихове, еврореформске владе ова земља нужно враћа у деведесете. Када данас, годину дана доцније, посматрамо ствари видимо како се можда управо те "страшне деведесете" убрзано обнављају.

Најпре, нашли смо се у сличној економској рецесији као и онда. Производња и зараде брзо падају, незапосленост расте, буџет је нереалан и не може се напунити, плате буџетских корисника почињу да касне, а што је најгоре, паметнији економисти кажу да невоље тек долазе. Ми смо, по замаху кризе, изгледа сада негде тек у 1992. години, тако да је 1993. оно што нам заправо предстоји. Већ се разрађују сценарији слома: Мишковићево царство се руши због презадужености, наше/стране банке уплашено пребацују капитал напоље, улагачи јуришају да подигну своје уштеђевине, аргентински сценарио се понавља... Како год, 2009. ће се у Србији завршити далеко горе него што је почела. Колико горе – ми у овом тренутку чак немамо ни представу. Баш као што ни у априлу 1992. нисмо могли ни да претпоставимо шта нас све чека у децембру 1992. А о децембру 1993. и да не причамо!

И сада, као и онда, економска криза углавном долази од спољних узрока. Онда су то били рат и санкције, данас је то светска рецесија. Али, добар део економске кризе производи и домаћа елита, којој спољни узроци служе само као згодно оправдање за неспобност и пљачку. Санкције су биле и 1993. и 1994, али је 1993. била време безобзирног инфлаторног "шишања" грађана, док је 1994. Аврамовић показао како се, и под санкцијама, може имати релативно стабилна монетарно-буџетска ситуација. Исто тако, у овој садашњој кризи, јесте да је пад спољашње тражње довео до главног застоја у нашој привреди. Али, она је већ била руинирана вишегодишњим јефтинимм увозом, предајом целокупног банкарског сектора странцима, пљачкашком приватизацијом и трошковима корупције који су знали износити и до 20 одсто по склопљеном послу. Наша политичка елита је, према рачуници Млађана Ковачевића, од 2000. године на овамо, проћердала 62 милијарде евра (21 милијарде долара новог ино-дуга, 26 милијарди од дознака наших радника из иностранства и око 15 милијарди

долара од приватизације), а да привреда данас није у много бољем стању него што је била 2000. Штавише, наша је индустријска производња још увек нижа него 1998. године! Паре су завршиле у џеповима домаћих тајкуна и страних банкара и произвођача, уз корупциону провизију која се за поједине "еврореформске" политичаре мерила износима од неколико милиона евра на годишњем нивоу! Оно што су, деведесетих, са нашу "патриотску" политичко-шпекулантску елиту били рат и санкције, то су, очигледно, ових година, за нашу "еврореформску" политичко-шпекулантску елиту били приватизација и "транзиција". Што је најгоре, дубока криза, која нас запљускује, омогућиће да се, под изговором светске рецесије и потребе "општег жртвовања", та пљачка и експропријација заједничке нам имовине можда чак и убрза и доведе до свог логичног краја – друштва богате и безобзирне транснационалне елите и сиромашне, али медијски и идеолошки добро успаване и безвољне масе.

Тиме долазимо и до треће сличности између Србије деведесетих и ове данас – до готово потпуног медијског монопола. Наравно, као што су и онда постојали медији у којима се могла чути другачија интерпретација догађаја од званичне, тако и данас не пишу све новине у Србији исто. Ипак, све телевизије са националном фреквенцом јављају исто, а и готово све регионалне и локалне телевизије варирају уобичајене еврореформске мантре. Чак и у медијима намењеним образованијем слоју, након најновије "медијске реформе" и приватизације, све мање сте у прилици да прочитате нешто што одудара од уобичајене "ЕУ нема алтернативу"-гњаваже. Значај контролисаних медија је не само у томе што прикривају грешке власти, већ још више у томе што затомљују сваку позитивну алтернативу. Контролисани медији не само да умањују неспособност владајуће политичке, економске и културне елите. Они остављају медијски "невидљивим" талентоване и образоване актере из под-елите (или контра-елите) друштва. Пошто нема позитивне алтернативе, грађанство се мири са нужношћу да, премда је незадовољно, и даље срплјиво подноси владајућу екипу ("какви су, да су, нема бољих, зар не?").

То је, истовремено, и четврта сличност са деведесетим – слабост и подељеност опозиције. Опозиција – не само страначка, већ и економска, културна, или социјална (синдикална), јесте слаба зато што грађани не верују у њену компетентност. А грађани не верују у њену компетентност јер се озбиљним и компетентним представницима другачијег погледа на свет не дозвољава да се појаве пред већом публиком и у вези релевантних тема покажу шта знају. Што се пак подељености опозиције тиче, она долази не само од таштине наших вођа, већ и због организованог разбијања великих странака које предузимају обавештајне и друге структуре. Разлика је само у домицилности тих структура (домаће или стране) Али, њихов подземни рад је једнако важан за стабилност власти и нестабилност опозиције данас, као што је то био и деведесетих. Наравно, то не значи да је било које крило сада подељене највеће суверенистичке странке, СРС, "издајничко". То само значи да су вештом игром странаца већ постојећа унутрашња трвења у тој партији појачавана дотле док нису

довела до напрснућа и непомирљивог распада. А такав распад онемогућава сваку будућу сарадњу. Тако, као и деведесетих, на једној страни, имамо доминантну владајућу странку (ДС), чија популарност, и поред кризе, остаје стабилна, а на другој страни посвађану опозицију чији се делови такмиче да их владајућа странка узме за партнере у некој будућој влади.

Пошто смо деведесте већ искусили, имамо барем представу о томе како се излази из овог зачараног круга. Један елемент за промену свакако да је дужа, дубока криза. Она подстиче људе да се више не задовољавају уобичајеним медијским матрицама објашњења, већ их тера да трагају за алтернативним решењима. Та потрага публике за новим одговорима јача независне медије, где такве одговоре публика једино и може наћи, као што и у њима долази до постепене кристализације позитивне алтернативе. Када, међутим, лаж владајуће идеологије дође у тој мери у раскорак са истином окружујуће стварности, владајућа елита бива све више исмевана и куђена, чак и од своје ближе околине, те стога губи самопоуздање. Тако на неким од избора опозиција ипак успева да освоји више гласова него што власт може да украде (буквално, или медијски). Тада се догађа преокрет и контра-елита постаје владајућа.

Ако се тренутно налазимо, по структури кризе, у 1992. години, онда нам до таквог прекрета преостаје, нажалост, још можда и више година трпљења и нервирања. Ипак, оно што је макар мало утешно јесте да ће искуснија јавност овога пута вероватно пажљивије мотрити на људе који преузимају власт, не падајући у еуфорију безрезеревне подршке. Или можда неко стварно мисли да Срби из историје нису ништа научили, и да ће зато остати вечити заробљеници Хегелове "рђаве бесконачности" и мрачних сила које у таквој "бесконачности" владају?